

AKTYWNI OBYWATELE – FUNDUSZ REGIONALNY

KONSULTACJE PROGRAMU - MATERIAŁ DO DYSKUSJI

EEA AND NORWAY GRANTS 2014-2021

1. FUNDUSZE NORWESKIE DLA ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO

Wsparcie społeczeństwa obywatelskiego w 15 krajach członkowskich UE w Europie Środkowej i Południowej oraz krajach nadbałtyckich jest jednym z priorytetów Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021. W każdym z Państw-Beneficjentów 10% środków Programu przeznaczonych jest na programy dla społeczeństwa obywatelskiego. Fundusz Aktywni Obywatele został utworzony w ramach Priorytetów „Kultura, Społeczeństwo Obywatelskie, Dobre Rządzenie oraz Podstawowe Prawa i Wolności”- jednego z pięciu wyznaczonych przez Państwa-Darczyńców i Unię Europejską.

Fundusz powinien przyczynić się do osiągnięcia ogólnych celów tzw. Funduszy Norweskich i Funduszy EOG, czyli zmniejszania dysproporcji ekonomicznych i społecznych oraz wzmacniania stosunków dwustronnych pomiędzy Państwami-Beneficjentami, a Państwami-Darczyńcami.

Celem Funduszy Aktywni Obywatele jest wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego i aktywności obywatelskiej oraz upodmiotowienie grup zagrożonych wykluczeniem. Fundusz powinien przyczynić się do osiągnięcia przez sektor obywatelski długoterminowej stabilności i rozwoju jego potencjału, zwiększenia jego roli w promowaniu praw człowieka i aktywności obywatelskiej, w tym partycypacji.

Fundusz Aktywni Obywatele wspiera działania w następujących obszarach:

- demokracja, aktywność obywatelska, dobre rządzenie i przejrzystość;
- prawa człowieka i równe traktowanie poprzez zwalczanie i przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na rasę, pochodzenie etniczne, religię, wyznanie, płeć, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną, tożsamość płciową;
- sprawiedliwość społeczną i włączanie grup zagrożonych wykluczeniem;
- równość płci i przeciwdziałanie przemocy ze względu na płeć;
- ochrona środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.

2. AKTYWNI OBYWATELE – FUNDUSZ REGIONALNY (W POLSCE)

Program Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny w Polsce dysponować będzie budżetem 23 mln euro. Operatorem Programu jest konsorcjum w składzie: Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Reguńskiego (lider), Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, Fundacja Edukacja dla Demokracji, wybrane w drodze konkursu ogłoszonego przez Biuro Mechanizmu Finansowego Funduszy Norweskich i EOG. Program będzie realizowany w latach 2020-2024.

Operatorem Programu Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy, dysponującego budżetem 30 mln euro, jest konsorcjum złożone z trzech organizacji: Fundacji im. Stefana Batorego (lidera), Fundacji Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” oraz Fundacji Akademia Organizacji Obywatelskich.

Ponieważ niezmiernie ważna jest dla nas opinia sektora obywatelskiego na temat ostatecznego kształtu Programu Aktywni Obywatele - Fundusz Regionalny, zapraszamy do zapoznania się z niniejszym materiałem do dyskusji. Zawiera on naszym zdaniem najważniejsze wyzwania dla społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. Zachęcamy do refleksji na temat tego, w jaki sposób środki Funduszu mogą być najlepiej wykorzystane w odpowiedzi na przedstawione w tym materiale wyzwania i problemy, a także przyczynić się do wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego w Polsce.

Operatorem Funduszu jest konsorcjum w składzie:

3. ZNACZENIE PROGRAMU I UZASADNIENIE

W ciągu ostatnich trzydziestu lat kondycja społeczeństwa obywatelskiego w Polsce uległa znacznej poprawie. Mimo to zidentyfikowaliśmy wiele wyzwań dla jego dalszego rozwoju, które mogą i powinny być wspierane ze środków Funduszu. Niektóre z nich pochodzą z przeszłości, inne zaś pojawiły się w ostatnich latach jako skutek społecznych i politycznych przemian w Polsce oraz trendów globalnych. Aby odpowiedzieć na te wyzwania, Fundusz obejmie wsparciem 3 dziedziny, które w pełni odpowiadają wszystkim obszarom interwencji tzw. Funduszy Norweskich i Funduszy EOG.

1. Prawa człowieka i równe traktowanie

Przestrzeganie praw człowieka jest poważnie zagrożone ze względu na: (1) rosnącą niechęć do mniejszości (imigrantów i imigrantek, uchodźców i uchodźczyń, osób LGBT+), (2) nierówne traktowanie kobiet i mężczyzn m.in. polegające na stereotypowym postrzeganiu ról społecznych i zawodowych, nierównym dostępie do rynku pracy, nierównym udziale w życiu publicznym, nierównym wynagradzaniu itp. Brak adekwatnych i zrównoważonych strategii rozwiązywania tych problemów dotyczy obu tych zjawisk i przebiega na wielu poziomach (w tym regionalnym i lokalnym).

Polaryzacja i podziały społeczne pogłębiają się na skutek mowy nienawiści i radykalizacji grup ekstremistycznych. Liczba przestępstw na tle uprzedzeń wobec mniejszości stopniowo rosła od 2000 roku, gwałtownie eskalując po roku 2015. Młode pokolenie jest szczególnie narażone na te zjawiska ze względu na nasilającą się radykalną narrację w mediach społecznościowych, podczas gdy edukacja antydyskryminacyjna w szkołach w praktyce przestała istnieć. Zjawiska te mają szczególny wpływ na społeczności lokalne, ponieważ stanowią zagrożenie dla solidarności społecznej i zaufania, co powoduje redukcję kapitału społecznego wspólnoty.

W rezultacie organizacje zajmujące się ochroną praw człowieka oraz zapobieganiem i przeciwdziałaniem dyskryminacji są nieliczne, a te, które istnieją, zmagają się z brakiem przychylności dla swoich działań i ograniczonym dostępem do środków zewnętrznych (spowodowanym brakiem tego rodzaju priorytetów w programach grantowych i brakiem wsparcia ze strony administracji publicznej). Stąd też, jako Operator Funduszu, będziemy wspierać działania wzmacniające organizacje, które zajmują się ochroną praw człowieka i przeciwdziałaniem różnym formom dyskryminacji na poziomie regionalnym i lokalnym. W ramach Funduszu będziemy wspierać budowanie lokalnych strategii antydyskryminacyjnych promujących korzyści wynikające z równego traktowania, a także dofinansujemy działania służące uwrażliwianiu społeczeństwa na problemy i potrzeby mniejszości.

2. Sprawiedliwość społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu

Obecnie funkcjonuje wiele form wspierania grup zagrożonych wykluczeniem realizowanych zarówno przez instytucje rządowe jak i samorządowe w Polsce. Wiele z tych działań jest jednak nietrwałych, ponieważ ma wyłącznie charakter pomocy finansowej, przez co nie zawsze odpowiada potrzebom osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Urzędnicy i pracownicy socjalni zbyt często koncentrują się na sytuacji materialnej podopiecznych i traktują pomoc finansową jako podstawowe narzędzie rozwiązywania problemów społecznych. Tymczasem rozpatrując istniejącą politykę wsparcia należy rozgraniczyć dwie kwestie: wykluczenie ujmowane w wymiarze społecznym (uwarunkowane czynnikami społecznymi) i ubóstwo, czyli wykluczenie o charakterze materialnym. Oba zjawiska są ze sobą silnie związane, nie są jednak równoważne. Jeżeli przyjmemy, że marginalność to ograniczenie uczestnictwa w podstawowych instytucjach społecznych, to może się okazać, że osoby niekorzystające z instytucjonalnych zasobów wcale ubogie nie są, i na odwrót: ubodzy wcale nie muszą być zmarginalizowani. Ponadto, w przypadku problemów związanych z wykluczeniem społecznym, szczególną uwagę należy zwrócić na ich wielopokoleniowy charakter i związaną z tym konieczność różnicowania form wsparcia. Warto także pamiętać o systemowych mechanizmach wykluczenia, wśród których istotną rolę odgrywają nadal takie czynniki, jak: brak dostępu do informacji, niskie umiejętności poznawcze, stygmatyzacja (np. w środowisku szkolnym) lub izolacja w środowisku lokalnym.

Systematyczne badanie problemów społecznych w środowisku lokalnym to ciągle rzadkość. Źródłem wiedzy o problemach społecznych jest często osobiste doświadczenie pracowników socjalnych oraz informacje, które posiadają ośrodki pomocy społecznej. W samorządach lokalnych często brakuje podejścia strategicznego do zapobiegania i zwalczania wykluczenia społecznego, zaś działania podejmowane w tej sferze mają charakter doraźny. Liczba publicznych programów promujących ideę uczenia się przez całe życie, mających na celu wprowadzenie trwałych zmian w sytuacji osób wykluczonych, upodmiotowienie ich oraz podniesienie ich kompetencji jest nadal niewystarczająca.

Operatorem Funduszu jest konsorcjum w składzie:

Działania Funduszu w tym obszarze będą się koncentrować na budowaniu trwałych i skutecznych partnerstw pomiędzy podmiotami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów społecznych, w szczególności zawieranych przez instytucje administracji lokalnej i organizacje społeczne. Fundusz wspierać będzie działania ukierunkowane na projektowanie, testowanie i wdrażanie nowych modeli przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu zwłaszcza na poziomie regionalnym i lokalnym. Skoncentrujemy się na działaniach służących upodmiotowieniu osób z grup wykluczonych oraz rozwijaniu ich kompetencji, umożliwiającym im uzyskanie długotrwałej niezależności finansowej. Będziemy wspierać również działania likwidujące bariery i zwiększające szanse edukacyjne dzieci i młodzieży (np. poprzez programy stypendialne). Ponadto będziemy wzmacniać inicjatywy przyczyniające się do zwiększenia dostępu do edukacji pozaformalnej dla osób dorosłych z grup zagrożonych wykluczeniem.

W ramach Funduszu nie możemy bezpośrednio finansować działań z zakresu pomocy socjalnej i podstawowych usług społecznych. Będziemy natomiast wspierać projekty dotyczące podnoszenia świadomości społecznej, promujące rzecznictwo, służące upodmiotowieniu grup marginalizowanych oraz polegające na wypracowaniu propozycji zmian systemowych w dziedzinie sprawiedliwości społecznej i przeciwdziałaniu wykluczeniu.

3. Demokracja lokalna i aktywność obywatelska

Reforma samorządowa zapoczątkowana w Polsce w latach dziewięćdziesiątych stworzyła fundament dla demokratycznych przemian i procesu transformacji. Jej rezultatem była decentralizacja administracji państwowej, a obywatele zyskali prawo do decydowania o sprawach dotyczących ich miast, wsi i sołectw. Niestety szybkim zmianom systemowym nie zawsze towarzyszyły zmiany w sferze społecznej - postawy i wzory zachowania utrwalone w okresie komunizmu utrudniały rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Po 30 latach, badania społeczne wskazują na wciąż istniejący deficyt aktywności obywatelskiej i niski poziom zainteresowania sprawami publicznymi wśród mieszkańców naszego kraju. Zbyt rzadko angażują się oni w rozwiązywanie problemów lokalnych, sporadycznie uczestniczą w konsultacjach społecznych i nader często nie interesują się działalnością władz lokalnych. Wyniki badań i dane statystyczne wskazują także na relatywnie niską popularność wolontariatu oraz niskie poczucie odpowiedzialności obywatelskiej. Aktywność obywatelska bywa zastępowana przez anonimową krytykę, postawy roszczeniowe i angażowanie się w nieproduktywne konflikty.

Jednocześnie w badaniach opinii publicznej samorządy lokalne w Polsce oceniane są bardzo wysoko, głównie dzięki poprawie jakości infrastruktury. Jednak nasilone w ostatnich latach uszczuplanie budżetów samorządów oraz postępująca centralizacja może przyczynić się do szybkiej zmiany tej oceny. Stąd też tak istotne znaczenie ma wspieranie samorządności i wzmacnianie świadomego udziału mieszkańców w kształtowaniu polityk publicznych. Demokracja lokalna musi być wzmacniana poprzez działania społeczne, m.in. w ramach edukacji obywatelskiej w szkołach (z elementami równego traktowania i antydyskryminacji) i kompetentny przekaz medialny dotyczący działania władz samorządowych, jak również poprzez współpracę władz lokalnych i organizacji społecznych.

Aby sprostać tym wyzwaniom, Fundusz wspierać będzie projekty promujące aktywność obywatelską w społecznościach lokalnych. Obejmiemy wsparciem inicjatywy służące wzmocnieniu dialogu i współpracy na szczeblu lokalnym poprzez: wdrażanie nowych modeli współpracy pomiędzy organizacjami a władzami samorządowymi, projekty rozwijające umiejętność krytycznego myślenia i prowadzenia debaty publicznej poświęconej problemom lokalnym oraz działania mające na celu wzmocnienie zaufania i budowanie kapitału społecznego w społecznościach lokalnych. Ze względu na ograniczenie edukacji obywatelskiej w szkołach, wsparcie uzyskają inicjatywy podejmowane przez instytucje zajmujące się edukacją i kulturą we współpracy z organizacjami społecznymi, umożliwiające uczniom aktywny udział w rozwiązywaniu problemów lokalnych i aktywność obywatelską.

Inne ważne aspekty związane z wdrażaniem Programu Aktywni Obywatele - Fundusz Regionalny w Polsce

Ze względu na fakt, iż niektóre szczególnie ważne kwestie nie są uwzględniane w politykach publicznych, a możliwości dofinansowania ich ze środków publicznych zostały praktycznie całkowicie zredukowane, zidentyfikowaliśmy projekty o specjalnym znaczeniu, które obejmować będą takie zagadnienia, jak: (1) działania na rzecz imigrantek i imigrantów oraz uchodźczyń i uchodźców, (2) działania na rzecz osób i grup LGBT+, (3) antydyskryminacja, (4) zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy domowej, (5) działalność strażnicza, (6) udział obywateli i obywateli w kształtowaniu polityk publicznych.

W ramach Programu Aktywni Obywatele - Fundusz Regionalny możliwe będzie również uzyskanie wsparcia na działania służące rozwiązywaniu problemów dotyczących rozwoju organizacji, w tym m.in. słabej dywersyfikacji źródeł finansowych, niewystarczających zasobów kadrowych, braku środków na rozwój. W ostatnich latach stało się oczywiste, że rozwijanie kompetencji komunikacyjnych i rzeczniczych organizacji jest kluczowe dla zwiększenia

Operatorem Funduszu jest konsorcjum w składzie:

zaangażowania obywateli w działalność organizacji społecznych i rozumienia ich roli. Ponadto nadal silna jest potrzeba wzmacniania współpracy i sieciowania pomiędzy organizacjami, zwłaszcza na poziomie regionalnym.

W ramach Funduszu będziemy wspierać organizacje zarówno na etapie przygotowywania projektów, jak i w trakcie ich realizacji poprzez: (1) regionalne spotkania informacyjne, wsparcie na etapie aplikowania i wdrażania projektów świadczone przez regionalne ośrodki Operatora Funduszu, w tym infolinię, konsultacje indywidualne i doradztwo; (2) kampanię informacyjną promującą Fundusz, skierowaną do szerokiego grona odbiorców, w tym mieszkańców małych miast i terenów wiejskich, mającą na celu wsparcie i promocję organizacji, których działalność dotyczy w szczególności obszarów wrażliwych; (3) działania edukacyjne i sieciujące dla organizacji służące wzmocnieniu ich potencjału i stabilności finansowej, podniesieniu ich umiejętności rzeczniczych i komunikowania się ze społeczeństwem, wspieranie regionalnych koalicji i promowanie modeli współpracy pomiędzy organizacjami a samorządami lokalnymi. Wszystkie działania, których celem jest budowanie potencjału instytucjonalnego organizacji będą adresowane przede wszystkim do organizacji działających na poziomie lokalnym i regionalnym.

Poza wymienionymi działaniami każda z organizacji aplikujących o wsparcie grantowe będzie miała możliwość ubiegania się o 15% wartości projektu na działania wspierające rozwój swojej organizacji, pod warunkiem że jej plan rozwoju instytucjonalnego zostanie zaakceptowany przez komisję oceniającą wnioski.

We wszystkich obszarach tematycznych będziemy wspierać działania służące włączeniu młodzieży. Działania związane z ochroną środowiska i zmianami klimatycznymi będą mogły być realizowane w ramach obszaru tematycznego "Demokracja Lokalna i Aktywność Obywatelska". Co najmniej 1/3 środków grantowych przeznaczona będzie na wdrażanie projektów poświęconych prawom człowieka i demokracji w Polsce.

Program Aktywni Obywatele - Fundusz Regionalny będzie wdrażany w porozumieniu z Programem Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy w celu uniknięcia finansowania tych samych działań, zapewnienia wymiany najlepszych doświadczeń oraz uzyskania efektu synergii.

Operatorem Funduszu jest konsorcjum w składzie:

4. ZADANIA FUNDUSZU

	Wyzwania/ problemy	Oczekiwane rezultaty	Grupy docelowe	Adresaci działań	Proponowane rozwiązania
1	<ul style="list-style-type: none"> • negatywny stosunek do grup mniejszościowych; wzrost liczby ataków (werbalnych i fizycznych) na przedstawicieli mniejszości; • wzrost negatywnych stereotypów (podsycanych dyskryminującymi wypowiedziami przedstawicieli części elit politycznych) nt. imigrantek i imigrantów, uchodźczyń i uchodźców oraz innych mniejszości (np.: osób LGBT+, mniejszości narodowych i etnicznych); • wysoki poziom polaryzacji ideologicznej społeczeństwa, wzmacnianej przez mowę nienawiści i radykalizację niektórych grup, zwłaszcza działających za pośrednictwem mediów społecznościowych, a tym samym szczególnie oddziaływujących na młodych ludzi, • nierówne traktowanie kobiet i mężczyzn np. w zakresie ról społecznych i zawodowych, dostępu do rynku pracy, aktywności politycznej, poziomu wynagrodzeń itp., • niewystarczająca edukacja antydyskryminacyjna w szkołach, próby ograniczenia dostępu do szkół dla organizacji zajmujących się edukacją antydyskryminacyjną; • przemoc domowa przedstawiana w debacie publicznej jako element „tradycyjnego modelu rodziny”; • mała liczba organizacji zajmujących się ochroną praw człowieka, działających na poziomie regionalnym i lokalnym; • ograniczone możliwości finansowania ze środków publicznych organizacji wspierających ofiary przemocy domowej, przeciwdziałających dyskryminacji i promujących prawa kobiet; 	Wsparcie działań na rzecz ochrony praw człowieka	<ul style="list-style-type: none"> • organizacje promujące prawa człowieka i równe traktowanie, w szczególności działające na poziomie regionalnym i lokalnym; • organizacje reprezentujące grupy dyskryminowane (np. kobiety, imigrantki i imigrantów, społeczność romską, osoby LGBT+); • organizacje związane z mediami regionalnymi i lokalnymi; • osoby, instytucje i organizacje kształtujące opinię publiczną nt. praw mniejszości; • przedszkola, szkoły, uczelnie, domy kultury, biblioteki; • społeczności lokalne; • władze lokalne; 	członkowie mniejszości narodowych, etnicznych, religijnych, seksualnych (m.in. imigrantki i imigranci, uchodźczynie i uchodźcy, osoby LGBT+ i członkowie ich rodzin), ofiary przemocy domowej i ich rodziny; dzieci i młodzież	Otwarte na uwagi zgłaszane w czasie konsultacji

Operatorem Funduszu jest konsorcjum w składzie:

	Wyzwania/ problemy	Oczekiwane rezultaty	Grupy docelowe	Adresaci działań	Proponowane rozwiązania
2	<ul style="list-style-type: none"> • nietrwałe polityki publiczne wspierające grupy zagrożone wykluczeniem (w większości polegające na zapewnieniu wsparcia finansowego, zaniedbujące szczególne potrzeby osób znajdujących się trudnej sytuacji życiowej, prowadzące do wzrostu uzależnienia określonych grup społecznych od pomocy państwa); • deficyt strategicznych polityk publicznych zapobiegających i przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu - integracja społeczna i przeciwdziałanie marginalizacji nie są w wystarczającym zakresie przedmiotem lokalnych polityk publicznych; • niedocenywanie międzypokoleniowego charakteru wykluczenia społecznego; • brak systematycznych badań problemów społecznych w środowisku lokalnym; • deficyt skutecznych partnerstw pomiędzy administracją lokalną a organizacjami pozarządowymi, zawieranych w celu zapobiegania i zwalczania wykluczenia społecznego; • niewystarczająca liczba programów publicznych wspierających kształcenie przez całe życie osób dorosłych z grup zagrożonych wykluczeniem, mających na celu trwałą zmianę statusu społecznego tych osób, ich upodmiotowienie oraz podniesienie ich kompetencji; 	Upodmiotowienie grup zagrożonych wykluczeniem	<ul style="list-style-type: none"> • organizacje zapobiegające i przeciwdziałające dyskryminacji kobiet oraz promujące prawa kobiet; • organizacje wspierające i reprezentujące grupy zagrożone wykluczeniem; • organizacje promujące uczenie się przez całe życie; • władze różnych szczebli odpowiedzialni za kształt polityk na rzecz włączenia społecznego; • media w tym regionalne i lokalne; • pracodawcy; • szkoły, domy kultury, biblioteki; • społeczności lokalne; • władze lokalne; • policja; • personel medyczny; • kościoły, związki i grupy religijne; 	grupy i osoby zagrożone wykluczeniem, grupy nierówno traktowane na rynku pracy, rodziny ze środowisk marginalizowanych	Otwarte na uwagi zgłaszane w czasie konsultacji

Operatorem Funduszu jest konsorcjum w składzie:

	Wyzwania/ problemy	Oczekiwane rezultaty	Grupy docelowe	Adresaci działań	Proponowane rozwiązania
3	<ul style="list-style-type: none"> rosnące tendencje centralizacyjne (przejmowanie kompetencji należących do samorządu przez instytucje rządowe); głębokie podziały w społeczeństwie utrudniające dialog i chęć do szukania kompromisu, a tym samym ograniczające potencjał rozwojowy społeczności lokalnych; niski poziom zaangażowania obywatelskiego mieszkańców, niski poziom zainteresowania sprawami publicznymi, niski poziom zaangażowania w konsultacje publiczne, niski poziom zaangażowania w wolontariat; brak strategicznej współpracy pomiędzy organizacjami społecznymi a władzami samorządowymi, organizacje społeczeństwa obywatelskiego nadal nie są postrzegane jako partner w procesie budowania i wdrażania regionalnych i lokalnych polityk oraz strategii; niskie umiejętności kadr w organizacjach w zakresie prowadzenia działań informacyjnych i rzeczniczych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, powodujące niską świadomość roli i znaczenia organizacji w społeczeństwie; nieefektywna współpraca pomiędzy sektorem pozarządowym, administracją publiczną i biznesem w zakresie przygotowywania i wdrażania wspólnych projektów mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych na poziomie lokalnym i regionalnym; deficyt w zakresie nowoczesnych metod w edukacji obywatelskiej w szkołach ograniczonych do teorii zamiast praktyki; ograniczone możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych przez organizacje strażnicze, umożliwiających im uniezależnienie się od środków publicznych; 	Wzmocniona demokracja lokalna i aktywność obywatelska	<ul style="list-style-type: none"> organizacje regionalne i lokalne w szczególności zajmujące się wzmocnianiem kultury demokratycznej i podnoszeniem świadomości obywatelskiej; organizacje promujące edukację obywatelską wśród wszystkich grup społecznych w ramach systemów edukacji formalnej i pozaformalnej; grupy formalne i nieformalne działające na poziomie lokalnym; ośrodki doskonalenia nauczycieli; jednostki samorządu terytorialnego; media w tym regionalne i lokalne; szkoły, domy kultury, biblioteki, uczelnie; społeczności lokalne; władze lokalne; 	organizacje, ich beneficjentki i beneficjenci ich działań – w szczególności działające na poziomie regionalnym i lokalnym	Otwarte na uwagi zgłaszane w czasie konsultacji

Operatorem Funduszu jest konsorcjum w składzie:

	Wyzwania/ problemy	Oczekiwane rezultaty	Grupy docelowe	Adresaci działań	Proponowane rozwiązania
4	<ul style="list-style-type: none"> • słabe zróżnicowanie źródeł finansowania działalności organizacji społecznych; • większość programów grantowych nie pozwala na sfinansowanie w ramach kosztów kwalifikowalnych działań służących wzmocnieniu potencjału instytucjonalnego organizacji; • krótki okres realizacji projektów utrudniający rozwój strategiczny organizacji, powodujący stan ciągłej niepewności i braku stabilizacji finansowej organizacji; • brak wykwalifikowanej kadry na skutek niskich wynagrodzeń oraz niestabilności finansowej organizacji; • niskie umiejętności organizacji w zakresie prowadzenia działań informacyjnych i rzeczniczych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, powodujące niską świadomość roli i znaczenia organizacji w społeczeństwie; • niewystarczający poziom współpracy pomiędzy organizacjami społeczeństwa obywatelskiego zwłaszcza na poziomie regionalnym; • brak współpracy pomiędzy sektorem pozarządowym, administracją publiczną i biznesem w zakresie przygotowywania i wdrażania wspólnych projektów; 	Rozwój instytucjonalny i zwiększenie stabilności organizacji społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • organizacje działające w szczególności na poziomie regionalnym i lokalnym, wymagające wsparcia instytucjonalnego; • pełnomocnicy władz regionalnych i lokalnych ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi; • centra regionalne i organizacje parasolowe wspierające organizacje pozarządowe; • organizacje wspierające inne organizacje pozarządowe poprzez sieciowanie i rozwój instytucjonalny; • trenerki i trenerzy świadczący różne formy wsparcia instytucjonalnego dla organizacji; • media w tym regionalne i lokalne; 	mieszkańcy, społeczności lokalne o niskim poziomie aktywności obywatelskiej i kultury demokratycznej	Otwarte na uwagi zgłaszane w czasie konsultacji

Operatorem Funduszu jest konsorcjum w składzie:

5. ZAGADNIENIA DO DYSKUSJI

- a. **Wyzwania:** Jakiego rodzaju wyzwania ważne dla obszaru działania Twojej organizacji nie są w wystarczającym zakresie wspierane przez krajowe lub unijne środki publiczne?
- b. **Włączenie młodzieży:** W jaki sposób środki Funduszu mogą być wykorzystane w celu zaangażowania młodych ludzi w działania służące rozwiązaniu zidentyfikowanych wyzwań i problemów?
- c. **Budowanie potencjału organizacji:** Jakie Twoim zdaniem są największe potrzeby związane z rozwojem potencjału instytucjonalnego organizacji społecznych i całego sektora w Polsce?
- d. **Proponowane rozwiązania:** Jakie Twoim zdaniem powinny zostać wdrożone rozwiązania, które przyczyniłyby się w największym stopniu do rozwiązania zidentyfikowanych wyzwań i problemów?

Operatorem Funduszu jest konsorcjum w składzie: